

Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
MACIEJ SZPUNAR
12 päivänä heinäkuuta 2018¹

Asia C-238/17

UAB "Renerga"

vastaan

AB "Energijos skirstymo operatorius" ja

AB "Lietuvos energijos gamyba"

muut osapuolet:

UAB "BALTPPOOL",

Lietuvos Respublikos Vyriausybė,

Achema AB ja

Achemos Grupė UAB

(Ennakkoratkaisupyyntö – Vilniaus miesto apylinkės teismas (Vilnan kaupungin alioikeus, Liettua))

(Ennakkoratkaisupyyntö – Sähkön sisämarkkinat – Direktiivi 2009/72/EY – 3 artiklan 2 kohta – Julkisen palvelun velvoitteet – 3 artiklan 6 kohta – Rahallinen korvaus – 3 artiklan 15 kohta – Jäsenvaltioiden velvoite ilmoittaa komissiolle kaikki yleispalvelun sekä julkisen palvelun velvoitteiden täyttämiseksi hyväksytyt toimenpiteet – 36 artiklan f alakohta – Sääntelyviranomainen)

1. Tämän ennakkoratkaisupyyntön on esittänyt Vilniaus miesto apylinkės teismas (Vilnan kaupungin alioikeus, Liettua), ja se pohjautuu riita-asiaan, jossa väitetään kahden energian ostajan maksaneen julkisen palvelun korvauksen energian tuottajalle myöhässä.

2. Ehdotukseni on, että unionin tuomioistuin vastaa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymyksiin siten, että niitä ei voida ottaa tutkittaviksi, koska julkisen palvelun velvoitetta direktiivin 2009/72/EY² nojalla ei ole. Tämä asia ei yksinkertaisesti kuulu direktiivin 2009/72 soveltamisalaan.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3. Direktiivin 2009/72 johdanto-osan 46 ja 50 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

"(46) Tämän direktiivin yhtenä perusvaatimuksena on julkisen palvelun vaatimuksien noudattaminen, ja on tärkeää, että tässä direktiivissä määritellään yhteiset vähimmäisnormit, joita kaikki jäsenvaltiot noudattavat ja joissa otetaan huomioon seuraavat tavoitteet: kuluttajansuoja,

¹ Alkuperäinen kieli: englanti.

² Sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/54/EY kumoamisesta 13.7.2009 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/72/EY (EUVL L 211, 14.8.2009, s. 55).

toimitusvarmuus, ympäristönsuojelu ja yhtäläinen kilpailun taso kaikissa jäsenvaltioissa. On tärkeää, että julkisen palvelun vaatimuksia voidaan tulkita kansalliselta pohjalta ottaen huomioon kansallinen tilanne ja noudattaen yhteisön oikeutta.

--

- (50) Julkisen palvelun, myös yleispalvelun, vaatimuksia ja niistä seuraavia yhteisiä vähimmäisnormeja olisi edelleen tiukennettava sen varmistamiseksi, että kaikki ja varsinkin heikossa asemassa olevat kuluttajat voivat hyötyä kilpailusta ja oikeudenmukaisista hinnoista. Julkisen palvelun vaatimukset olisi määriteltävä kansallisella tasolla kansallisten olosuhteiden mukaisesti; jäsenvaltioiden olisi kuitenkin tällöin noudatettava yhteisön oikeutta. --”

4. Direktiivin 2009/72 3 artiklan 2, 6 ja 15 kohdassa säädetään seuraavaa:

”2. Ottaen täysin huomioon perustamissopimuksen asiaa koskevat määräykset ja erityisesti sen 86 artiklan jäsenvaltiot voivat yleisen taloudellisen edun nimissä asettaa sähköalalla toimiville yrityksille julkisen palvelun velvoitteita, jotka voivat koskea turvallisuutta, mukaan lukien toimitusvarmuus, toimitusten säännöllisyyttä, laatua ja hintaa sekä ympäristönsuojelua, mukaan lukien energiatehokkuus, uusiutuvista lähteistä tuotettu energia ja ilmastonuojelu. Näiden velvoitteiden on oltava selkeästi määriteltyjä, avoimia, syrjimättömiä ja todennettavia, ja niillä on turvattava se, että yhteisön sähköalan yritykset ovat tasapuolisesti jäsenvaltioiden sähkökuluttajien käytettävissä. Tässä kohdassa tarkoitettua toimitusvarmuuden turvaamiseksi ja energiatehokkuutta edistävän kysynnänhallinnan osalta sekä ympäristötavoitteiden ja uusiutuvista lähteistä tuotettavaa energiaa koskevien tavoitteiden saavuttamiseksi jäsenvaltiot voivat toteuttaa pitkän aikavälin suunnittelua ottaen huomioon, että kolmannet osapuolet saattavat pyrkiä verkkoon.

--

6. Jos jäsenvaltio myöntää 2 ja 3 kohdassa esitettyjen velvoitteiden täyttämiseksi rahallisen korvauksen, muunlaisia korvauksia ja yksinoikeuksia, tämä on toteutettava syrjimättömällä ja avoimella tavalla.

--

15. Jäsenvaltioiden on tämän direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä ilmoitettava komissiolle kaikki yleispalvelun sekä julkisen palvelun velvoitteiden täyttämiseksi hyväksytyt toimenpiteet, mukaan lukien kuluttajansuojelu ja ympäristönsuojelu, ja niiden mahdolliset vaikutukset kansalliseen ja kansainväliseen kilpailuun riippumatta siitä, edellyttävätkö tällaiset toimenpiteet poikkeamista tämän direktiivin säännöksistä. Niiden on sen jälkeen ilmoitettava komissiolle kahden vuoden välein kaikista tällaisista toimenpiteistä koskevista muutoksista riippumatta siitä, edellyttävätkö ne poikkeamista tämän direktiivin säännöksistä.”

5. Direktiivin 2009/72 36 artiklan f alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä määriteltyjä viranomaistehtäviä suorittaessaan sääntelyviranomaisen on toteutettava kaikki kohtuulliset toimenpiteet seuraavien tavoitteiden edistämiseksi 37 artiklassa säädettyjen tehtäviensä ja toimivaltuuksiensa puitteissa tarvittaessa tiiviissä yhteydenpidossa muiden asiaankuuluvien kansallisten viranomaisten, myös kilpailuviranomaisten, kanssa ja tämän rajoittamatta näiden toimivaltaa:

--

sen varmistaminen, että verkonhaltijoille ja verkonkäyttäjille tarjotaan sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä asianmukaisia kannustimia lisätä verkon suorituskykyä ja edistää markkinoiden yhdyntymistä;”.

Liettuan oikeus

6. Direktiivi 2009/72 on saatettu osaksi Liettuan lainsäädäntöä seuraavilla laeilla: energialaki (Energetikos įstatymas), sähkölaki (Elektros energetikos įstatymas) ja uusiutuvista lähteistä peräisin olevaa energiaa koskeva laki (Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymas).

7. Liettuan hallitus teki 18.7.2012 sähkölain säännöksiin perustuvan päätöksen nro 916 julkisen edun mukaisten palvelujen tarjoamista sähkölalla koskevan menettelyn hyväksymisestä (Vyriausybės nutarimas Nr. 916 Dėl Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo). Päätöksen 3 kohdan nojalla julkisen palvelun korvausta hallinnoidaan julkisen edun mukaisten palvelujen tarjoamisesta sähkölalla maksettavien korvausten hallinnointimenettelyn hyväksymisestä 19.9.2012 tehdyn hallituksen päätöksen nro 1157 (Vyriausybės nutarimas Nr. 1157 Dėl Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje lėšų administravimo tvarkos aprašo patvirtinimo) mukaisesti.

8. Päätöksen nro 916 18.1 kohdan³ nojalla päätöksessä mainituille julkisen palvelun tarjoajille maksettavat korvaukset voidaan tilapäisesti keskeyttää päätöksessä nro 1157 säädetyn menettelyn ja edellytysten mukaisesti, jos julkisen palvelun tarjoaja tai siihen etuyhteydessä olevat henkilöt eivät maksa kokonaan tai osittain tosiasiallisesti kulutetusta sähköstä päätöksen nro 1157 16 kohdan mukaisesti kannettavia julkisen palvelun korvauksia⁴.

9. Päätöksessä nro 1157⁵ puolestaan määritellään ”etuyhteydessä oleva henkilö” (3.5 kohta). Päätöksen 26.1 kohdassa säädetään, että jakeluverkonhaltijan, sähköä ostavan yrityksen ja hallinnoijan on keskeytettävä korvausten maksaminen julkisen edun mukaisen palvelun tarjoajille, jos julkisen edun mukaisen palvelun tarjoaja ja/tai siihen etuyhteydessä olevat henkilöt eivät maksa korvauksia tosiasiallisesti kulutetusta sähköstä. Samassa säännöksessä määritellään, milloin julkisen palvelun korvausten maksamista voidaan jatkaa. Päätöksen nro 1157 26.2 kohdassa säädetään, että jos julkisen edun mukaisen palvelun tarjoaja vetäytyy siihen etuyhteydessä olevien henkilöiden ryhmästä, jossa vähintään yksi henkilö ei ole maksanut kulutetusta sähköstä julkisen edun mukaisen palvelun korvauksia kokonaan tai osittain, maksamatta olevat julkisen edun mukaisen palvelun korvaukset maksetaan sille vain, kun siihen aiemmin etuyhteydessä olleet henkilöt ovat maksaneet kaikki erääntyneet julkisen edun mukaisen palvelun korvaukset kulutetusta sähköstä siihen saakka, kun kyseinen henkilö vetäytyi siihen etuyhteydessä olevien henkilöiden ryhmästä.

Tosiseikat, asian käsittelyn vaiheet ja ennakkoratkaisukysymykset

10. Pääasian kantaja, UAB ”Renerga” (jäljempänä Renerga), hoitaa viittä voimalaitosta, joissa tuotetaan sähköä uusiutuvista energialähteistä. Renerga syöttää tuotetun sähkön sähköverkkoihin.

11. Renerga muodostaa yhdessä Acheman ja muiden yhtiöiden kanssa Achemos Grupė UAB:n (jäljempänä Achema-konserni).

3 Päätökseen nro 916 lisättiin 18.1 kohta 25.1.2016 tehdyllä hallituksen päätöksellä nro 76.

4 Ennakkoratkaisupyynnössä ei anneta tarkempia tietoja menettelytavoista, joilla kyseisen julkisen palvelun korvauksen suhde tosiasialliseen kulutukseen otetaan huomioon.

5 Sitä muutettiin 27.1.2016 tehdyllä hallituksen päätöksellä nro 77.

12. Renerga sitoutuu Renergan ja vastaajien (AB Energijos skirstymo operatorius ja AB Lietuvos energijos gamyba) välillä 7.1.2013 ja 19.6.2013 tehtyjen sopimusten mukaisesti myymään kaiken tuottamansa ja verkkoon toimittamansa sähkön vastaajille, jotka sitoutuvat ostamaan ja maksamaan sen. Näiden sopimusten mukaisesti hinta, joka vastaajien on maksettava Renergalle tästä sähköstä, muodostuu sähkön markkinahinnasta ja julkisen palvelun korvauksesta, joka vastaa erotusta i) Renergan säännösten mukaisissa edellytyksissä tuottamaan sähkөөn sovellettavan kiinteän hinnan ja ii) markkinahinnan välillä.

13. Julkisen palvelun korvausten hallinnoija BALTPPOOL ilmoitti vastaajille 25.2.2016 tiedonannolla nro 16-SD-108, että päätösten nro 916 ja 1157 nojalla julkisen palvelun korvauksen maksaminen Renergalle oli keskeytettävä kokonaan siihen asti, kunnes Achema tai muut siihen etuyhteydessä olevat henkilöt ovat maksaneet täysimääräisesti julkisen palvelun korvauksen tosiasiallisesti kuluttamastaan sähköstä. BALTPPOOLin mukaan Achema ei ollut täyttänyt täysimääräisesti veloitettaan maksaa julkisen palvelun korvaus tosiasiallisesti kulutetusta sähköstä. Acheman ja Renergan oli katsottava olevan etuyhteydessä toisiinsa, koska Acheman osakekanta oli Achema-konsernin hallussa ja samalla konsernilla oli määräysvallan antava osuus Renergasta.

14. Toinen vastaajista, AB Energijos skirstymo operatorius, ilmoitti Renergalle 26.2.2016, että julkisen palvelun korvauksen maksaminen sille oli keskeytetty. Toinen vastaaja, AB Lietuvos energijos gamyba, lähetti 8.3.2016 Renergalle vastaavan tiedonannon, jossa se totesi, että julkisen palvelun korvauksen maksaminen Renergalle oli keskeytetty toistaiseksi ja että sille maksettaisiin sähköstä pelkästään markkinahinta.

15. BALTPPOOL vahvisti 10.3.2016 antamallaan tiedonannolla nro 16-SD-135 Renergalle, että julkisen palvelun korvauksen maksaminen oli keskeytetty, ja täsmensi, että Achemalle oli 31.1.2016 lähetetty lasku, jonka kokonaismäärä oli 629 794,15 euroa ALV mukaan luettuna ja jonka eräpäivä oli 24.2.2016. Koska Achema ei ollut 25.2.2016 maksanut laskua, julkisen palvelun korvauksen maksaminen Achemalle ja jokaiselle tähän yritykseen etuyhteydessä olevaksi katsotulle henkilölle oli keskeytettävä.

16. Vastaajien lyötyä laimin veloitteensa maksaa Renergalle täysi hinta ostamastaan sähköstä, erityisesti hinnan julkisen palvelun korvausta koskeva osa, jonka maksamisesta osana sähkön hintaa oli sopimuksissa sovittu, vastaajille oli kertynyt 1 248 199,81 euron velka Renergalle maksamattomina julkisen palvelun korvauksina.

17. Velka maksettiin takaisin Renergalle 21.4.2016, päivänä, jona BALTPPOOL antoi vastaajille osoitetut julkisen palvelun keskeytetyn korvauksen maksamista koskevat tiedonannot nro 16-SD-188 ja 16-SD-189.

18. Renerga nosti 12.12.2016 Vilniaus miesto apylinkės teismas -tuomioistuimessa kanteen ja vaati tuomioistuinta määräämään, että vastaajien on maksettava vahingonkorvauksia, toisen 9 172,84 euroa ja toisen 572,82 euroa, hyvityskorkoina 7.1.2013 ja 19.6.2013 tehtyjen sähkön hankinta- ja myyntisopimusten mukaisen julkisen palvelun korvauksen myöhästyneestä maksusta. Lisäksi Renerga vaatii, että molemmat vastaajat määrätään maksamaan sille korkoa 8,05 prosentin vuosikorolla.

19. Vilniaus miesto apylinkės teismas katsoi, että oikeusriidan ratkaiseminen edellyttää direktiivin 2009/72 eri säännösten selkeyttämistä, ja päätti 11.4.2017 antamallaan tuomiolla, joka saapui unionin tuomioistuimeen 9.5.2017, keskeyttää oikeudenkäynnin ja esittää seuraavat kysymykset unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisun saamiseksi:

”1) Onko direktiivin 2009/72/EY mukaisia sääntelytehtäviä hoitavalle sääntelyviranomaiselle direktiivin 2009/72/EY 36 artiklan f alakohdassa asetettua tavoitetta, joka on ”sen varmistaminen, että verkkonhaltijoille ja verkkonkäyttäjille tarjotaan sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä asianmukaisia

kannustimia lisätä verkon suorituskykyä ja edistää markkinoiden yhdentymistä”, tulkittava siten, että se on esteenä sille, ettei kannustimia tarjota (ettei julkisen edun mukaisesta palvelusta makseta korvausta) tai että kannustimia rajoitetaan?

2) Kun otetaan huomioon, että direktiivin 2009/72 3 artiklan 2 kohdassa säädetään, että julkisen palvelun velvoitteiden on oltava selkeästi määriteltyjä, avoimia, syrjimättömiä ja todennettavia, ja että saman artiklan 6 kohdassa säädetään, että tällaisten velvoitteiden täyttämistä maksettava rahallinen korvaus on toteutettava syrjimättömällä ja avoimella tavalla, on tarpeen selventää seuraavia seikkoja:

2.1) Onko direktiivin 2009/72 3 artiklan 2 ja 6 kohtaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä julkisen palvelun tarjoajille tarjottavien kannustimien rajoittamiselle, jos nämä täyttävät asianmukaisesti julkisen palvelun tarjoamiseen liittyvät velvoitteensa?

2.2) Onko kansallisessa lainsäädännössä säädettyä velvoitetta keskeyttää julkisen palvelun korvausten maksaminen julkisen palvelun tarjoajille riippumatta siitä, onko julkisen palvelun tarjoaja hoitanut tehtävänsä ja täyttänyt velvoitteensa, kun tämän oikeussäännön mukaan julkisen palvelun korvauksen maksamisen rajoittamisen (keskeyttämisen) peruste riippuu siitä, onko henkilö, joka on etuyhteydessä julkisen palvelun tarjoajaan (koska samalla yrityksellä on määräysvallan antava osuus tässä henkilössä ja julkisen palvelun tarjoajassa) toteuttanut oman kulutuksensa perusteella laskutettujen julkisen palvelun korvausten maksamista koskevat toimet ja velvoitteet, pidettävä syrjivänä, epäselvänä ja vilpittömänä kilpailua rajoittavana direktiivin 2009/72 3 artiklan 2 ja 6 kohdassa tarkoitettulla tavalla?

2.3) Onko kansallisessa lainsäädännössä säädettyä velvoitetta keskeyttää julkisen palvelun korvauksen maksaminen julkisen palvelun tarjoajille, kun julkisen palvelun tarjoajat ovat edelleen velvollisia täyttämään täysimääräisesti julkisen palvelun tarjoamista koskevat velvoitteensa ja niihin liittyvät sopimusvelvoitteet sähköä ostaviin yrityksiin nähden, pidettävä syrjivänä, epäselvänä ja vilpittömänä kilpailua rajoittavana direktiivin 2009/72 3 artiklan 2 ja 6 kohdassa tarkoitettulla tavalla?

3) Direktiivin 2009/72 3 artiklan 15 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle kahden vuoden välein kaikista yleispalvelun sekä julkisen palvelun velvoitteiden täyttämiseksi hyväksytyistä toimenpiteistä koskevista muutoksista; onko jäsenvaltion sen nojalla ilmoitettava komissiolle uudesta säännöstöstä, jossa säädetään julkisen palvelun tarjoajille maksettavan julkisen palvelun korvauksen rajoittamista koskevista perusteista, säännöistä ja mekanismeista?

4) Kun jäsenvaltio säätelee kansallisessa lainsäädännössä julkisen palvelun tarjoajille maksettavan korvauksen rajoittamista koskevista perusteista, säännöistä ja mekanismeista, toimiiko se direktiivin 2009/72 täytäntöönpanon tavoitteiden ja unionin oikeuden yleisten periaatteiden (oikeusvarmuus, luottamuksensuoja, oikeasuhteisuus, avoimuus ja syrjimättömyys) vastaisesti?”

20. Unionin tuomioistuin esitti 28.2.2018 ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 101 artiklaan perustuvan selvennyspyynnön, johon kyseinen tuomioistuin vastasi 26.3.2018.

21. Pääasian asianosaiset, Achema-konserni, BALTPool, Liettuan hallitus ja Euroopan komissio ovat esittäneet kirjallisia huomautuksia. Kaikki edellä mainitut pääasian vastaajia lukuun ottamatta osallistuivat 3.5.2018 pidettyyn istuntoon.

Asian arviointi

Tutkittavaksi ottaminen

Huomioitavat seikat

22. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pyrkii kysymyksillään ensisijaisesti varmistamaan, estävätkö direktiivin 2009/72 eri säännökset ja unionin oikeuden yleiset periaatteet soveltamasta kansallisia sääntöjä, joissa säädetään mahdollisuudesta keskeyttää uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan sähkön tuotantoon kannustavan julkisen palvelun korvauksen maksaminen energian tuottajille siihen asti, kunnes kyseisiin tuottajiin etuyhteydessä olevat henkilöt ovat maksaneet julkisen palvelun korvauksen, josta henkilöt ovat vastuussa tosiasiallisesti kuluttamansa sähkön osalta.

23. Kyseessä oleva asia juontuu riita-asiasta, jossa sähkön tuottaja Renergan ja kahden yhtiön, Energijos skirstymo operatorius ja Lietuvos energijos gamyba, välisissä sopimuksissa määrätään, että ensin mainittu *myy* kaiken tuottamansa (uusiutuvista energialähteistä tuotetun) sähkön viimeksi mainituille. Kaksi hankinnan tekevää yhtiötä veloitetaan vuorostaan maksamaan ostamastaan sähköstä. Sopimuksissa ei veloiteta Renergaa varsinaisesti *tuottamaan* sähköä. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen selvityksistä käy ymmärtääkseni ilmi, että sopimukset ovat siviilioikeuden alaisia oikeussuhteita.

24. Kyseessä olevaa asiaa luonnehtii tapa, jolla kahden yrityksen ostaman sähkön hinta lasketaan: sähkön markkinahintaan lisätään niin sanottu julkisen palvelun korvaus. Tällaisesta julkisen palvelun korvauksesta ja sen hallinnointitavoista säädetään erityisesti päätöksissä nro 916 ja 1157.

25. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneessä tuomioistuimessa vireillä olevassa menettelyssä on kyseessä julkisen palvelun korvauksen *maksun viivästymiseen* perustuva vahingonkorvauskanne. Näin ollen kysymykset koskevat yksinomaan *tällaisen korvauksen maksamisjärjestelyjä koskevia sääntöjä* eivätkä palvelun tarjoajan (alkuperäistä) oikeutta saada julkisen palvelun korvaus, puhumattakaan tällaisen korvauksen mahdollista luokittelua laittomaksi valtiontueksi.

26. Kysymysten taustaolettama on kuitenkin, että Renergaan tosiasiaassa kohdistui jäsenvaltion (Liettuan tasavallan) asettamia julkisen palvelun velvoitteita.

27. En katso näin olevan asian laita, minkä takia ennakkoratkaisupyynnössä esitettyjä kysymyksiä ei nähdäkseni voida ottaa tutkittaviksi. Julkisen palvelun veloitteen asettamista koskevaa jäsenvaltion tointa ei ole.

Direktiivin 2009/72 3 artiklan 2 kohta

28. Direktiivin 2009/72 3 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat ottaen täysin huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (jäljempänä SEUT-sopimus) ja erityisesti sen 106 artiklan asettaa yleisen taloudellisen edun nimissä sähköalalla toimiville yrityksille julkisen palvelun velvoitteita, jotka voivat koskea turvallisuutta, mukaan lukien toimitusvarmuus, toimitusten säännöllisyyttä, laatua ja hintaa sekä ympäristönsuojelua, mukaan lukien energiatehokkuus, uusiutuvista lähteistä tuotettu energia ja ilmaston suojeleminen. SEUT-sopimuksen 106 artiklan 2 kohdan mukaan taas yrityksiin, joiden ”tehtäväksi on annettu” yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen hoitaminen, sovelletaan perussopimusten määräyksiä ja varsinkin kilpailusääntöjä siltä osin kuin ne eivät oikeudellisesti tai tosiasiallisesti estä yrityksiä hoitamasta niille uskottuja erityistehtäviä.

29. Näille kummallekin oikeussäännölle yhteinen piirre on, että *jäsenvaltiot* asettavat julkisen palvelun velvoitteet yleisen taloudellisen edun nimissä (direktiivin 2009/72 3 artiklan 2 kohta) tai antavat yritysten tehtäväksi palvelujen hoitamisen yleisen taloudellisen edun nimissä (SEUT-sopimuksen 106 artiklan 2 kohta).

30. Tämän ratkaisuehdotuksen oikeussäätöjän koskevassa osassa mainituissa Liettuan säädöksissä ei yhdessäkään aseteta Renergalle julkisen palvelun velvoitetta.

31. Erityisesti on todettava, että päätökset nro 916 ja 1157 on rajattu koskemaan julkisen edun mukaisten palvelujen tarjoamisen menettelyn sääntelyä sähköalalla ja julkisen edun mukaisten palvelujen tarjoamisesta sähköalalla maksettavien korvausten hallinnointimenettelyn hyväksymistä. Näiden päätösten säännöksissä ei aseteta uusiutuvia energialähteitä käyttäville sähkön tuottajille velvoitteita. Missään ei säädetä, että Renergan kaltaisella yrityksellä olisi velvoite tuottaa tällaista sähköä tai toimittaa sitä verkkoon.

32. Jäsenvaltion tointa ei siten ole olemassa.

33. Tällaista velvoitetta ei aseteta pääasian asianosaisten välillä tehdyissä sopimuksissakaan.

34. Nähdäkseni sopimuksessa ei ole julkisen palvelun *velvoitetta* siitä kysymyksestä riippumatta, voiko yksityisoikeudellinen *sopimus* lähtökohtaisesti sisältää jäsenvaltion asettaman julkisen palvelun velvoitteen. Itse asiassa sopimuksissa, jotka tehtiin vapaasti ja nähtävästi ilman viranomaisten puuttumista asiaan, määrätään pelkästään, että Renerga sitoutuu myymään voimalaitoksissaan tuottamansa sähkön, joka on peräisin uusiutuvista energialähteistä, ja toimittamaan sen verkkoon ja että vastaajat sitoutuvat ostamaan sähkön Renergalta. Nähtävästi Renerga käytti sopimusvapauttaan ja sitoutui velvoitteeseen⁶ vapaaehtoisesti. Tällaisten tointen ei nähdäkseni voida katsoa muodostavan direktiivin 2009/72 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua velvoitetta.

35. Näin ollen Liettuan tasavalta ei ole voinut asettaa direktiivin 2009/72 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua julkisen palvelun velvoitetta.

36. On kiinnostavaa todeta, että ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin näyttää olevan samaa mieltä, sillä vaikka kyseinen tuomioistuin toteaa, että Renergaa pidetään päätöksen nro 916 7.1 ja 8.1 kohdan mukaisesti julkisen edun mukaisten palvelujen tarjoajana⁷, tuomioistuin itse katsoo unionin tuomioistuimen esittämään selvennyspyyntöön antamassaan vastauksessa, että Renergalle ei ole asetettu *direktiivin 2009/72 3 artiklassa tarkoitettua* julkisen palvelun velvoitetta.

37. Kuvan täydentämiseksi olisi korostettava, että tämän ennakkoratkaisupyynnön tarkoituksen kannalta on merkityksetöntä, että Renerga on huolellisesti täyttänyt sopimukseen liittyvät velvoitteensa, kuten ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin selvittää. Se on siis syöttänyt uusiutuvista energialähteistä tuotettua sähköä vastaajien verkkoihin, kun taas vastaajat ovat jättäneet täyttämättä vastavelvoitteensa maksaa Renergalle sähköstä täysimääräinen hankintahinta julkisen palvelun korvaus mukaan luettuna.

38. On kansallisten tuomioistuinten asia määrittää, missä määrin sopimuspuolet ovat jättäneet sopimuksista johtuvat velvoitteensa täyttämättä, samoin kuin se, voivatko ne tässä yhteydessä vedota päätöksiin nro 916 ja 1157. Kuten edellä selvitettiin, direktiiviä 2009/72 ei voida tässä soveltaa.

⁶ Myydä, ei tuottaa.

⁷ Täsmentämättä, mistä julkisen edun mukainen palvelu koostuisi, kuten edellä tässä ratkaisuehdotuksessa todetaan.

39. Olen hyvin tietoinen siitä, että silloin, kun kansallisten tuomioistuinten esittämät ennakkoratkaisukysymykset koskevat unionin oikeuden oikeussäännön tulkintaa, unionin tuomioistuimen on lähtökohtaisesti annettava ennakkoratkaisu.⁸ Nyt kyseessä olevassa asiassa unionin tuomioistuin ei kuitenkaan nähdäkseni voi antaa hyödyllistä vastausta esitettyihin kysymyksiin, koska on ilmeistä, ettei pyydetyllä direktiivin 2009/72 eri säännösten tulkinnalla ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen.⁹

Päätelmä

40. Kaiken edellä todetun perusteella katson, että tätä ennakkoratkaisupyynnön ei voida ottaa tutkittavaksi.

Asiakysymykset (teoreettiselta pohjalta)

41. Loppuosa arvioinnista esitetään siltä varalta, että unionin tuomioistuin ei ole kanssani samaa mieltä tähänastisesta analyysistäni vaan päättää sen sijaan vastata ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen kysymyksiin.

Ensimmäinen kysymys

42. Ensimmäisellä kysymyksellä ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pyrkii ensisijaisesti varmistamaan, onko direktiivin 2009/72 36 artiklan f alakohta tulkittava siten, että siinä kielletään sääntelyviranomaista jättämästä myöntämättä kannustimia, myös julkisen palvelun velvoitteen täyttämistä maksettavaa korvausta, tai rajoittamasta tällaisia kannustimia.

43. Direktiivin 2009/72 36 artiklassa vahvistetaan yleiset tavoitteet sääntelyviranomaista varten. Siinä säädetään, että direktiivissä määriteltyjä viranomaistehtäviä suorittaessaan sääntelyviranomaisen on toteutettava kaikki kohtuulliset toimenpiteet lukuisten tavoitteiden edistämiseksi,¹⁰ ja yksi näistä tavoitteista on sen varmistaminen, että verkonhaltijoille ja verkkokäyttäjille tarjotaan sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä asianmukaisia kannustimia lisätä verkon suorituskykyä ja edistää markkinoiden yhdentymistä (36 artiklan f alakohta).

44. On vaikea nähdä, missä määrin tämän säännöksen tulkinnalla on merkitystä pääasian oikeudenkäynnin kannalta.

45. Oikeudenkäynnin kohteena eivät ole sääntelyviranomaisen¹¹ toimet. Sitä paitsi ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin ei missään selvitä, miten uusiutuvista energialähteistä tuotetun energian tuottajille maksettavan korvauksen tilapäinen keskeyttäminen on yhteydessä kannustimeen, jonka tavoite on lisätä verkon suorituskykyä.

8 Ks. tuomio 17.7.1997, Leur-Bloem, C-28/95, EU:C:1997:369, 25 kohta, ja tuomio 2.3.2017, Pérez Retamero, C-97/16, EU:C:2017:158, 21 kohta.

9 Vastaavia tilanteita, ks. tuomio 7.7.2011, Agafitei ym., C-310/10, EU:C:2011:467, 27 kohta, ja tuomio 2.3.2017, Pérez Retamero, C-97/16, EU:C:2017:158, 22 kohta.

10 Kaikki tämä tehdään 37 artiklassa säädettyjen tehtävien ja toimivaltuuksien puitteissa tarvittaessa tiiviissä yhteydenpidossa muiden asiaankuuluvien kansallisten viranomaisten, myös kilpailuviranomaisten, kanssa ja tämän rajoittamatta näiden toimivaltaa.

11 Direktiivin 2009/72 35 artiklan 1 kohdan nojalla jäsenvaltion on nimettävä yksi kansallinen sääntelyviranomainen. Ennakkoratkaisupyynnössä ei täsmennetä, minkä elimen Liettuan tasavalta on nimennyt tällaiseksi viranomaiseksi (kyseessä on Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija [kansallinen hintojen ja energian valvontakomissio] – <https://ec.europa.eu/energy/en/national-regulatory-authorities>). Sen sijaan pyynnössä viitataan kaksi kertaa Liettuan hallitukseen.

46. Siitä syystä ehdotan vastattavaksi ensimmäiseen kysymykseen seuraavasti: direktiivin 2009/72 36 artiklan f alakohta ei ole esteenä sellaisten kansallisten sääntöjen soveltamiselle, joissa säädetään mahdollisuudesta keskeyttää uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan sähkön tuotantoon kannustavan korvauksen maksaminen energian tuottajille siihen asti, kunnes kyseisiin tuottajiin etuyhteydessä olevat henkilöt ovat maksaneet julkisen palvelun korvauksen tosiasiallisesti kuluttamastaan sähköstä.

Toinen kysymys

47. Toisella kysymyksellä ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pyrkii vahvistamaan, ovatko direktiivin 2009/72 3 artiklan 2 ja 6 kohta esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa mahdollistetaan se, että julkisen palvelun korvauksen maksaminen tuottajille keskeytetään perusteilla, jotka eivät suoraan liity uusiutuvista lähteistä peräisin olevan sähkön tuottajien toimintaan vaan tuottajaan etuyhteydessä olevien henkilöiden toimintaan, siitä huolimatta, että tuottajat täyttävät kaikki sopimusveloitteet niiltä sähköä ostavia yhtiöitä kohtaan. Lisäksi ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pyrkii selventämään, ovatko korvauksen maksujärjestelyt, joissa mahdollistetaan korvauksen maksamisen keskeyttäminen, syrjiviä, epäselviä tai kilpailua rajoittavia.

48. Direktiivin 2009/72 3 artiklan 6 kohdassa säädetään, että jos jäsenvaltio myöntää 2 ja 3 kohdassa esitettyjen veloitteiden täyttämistä rahallisen korvauksen, muunlaisia korvauksia ja yksinoikeuksia, tämä on toteutettava syrjimättömällä ja avoimella tavalla.

49. Tässä säännöksessä sana ”jos” osoittaa, että jäsenvaltioilla ei ole mitään veloitetta maksaa rahallista korvausta yrityksille, joilla on julkisen palvelun veloitteita direktiivin 2009/72 3 artiklan 2 kohdan nojalla.

50. Lisäksi olisi muistettava, että direktiivin 2009/72 johdanto-osan 46 perustelukappaleesta – jossa todetaan, että direktiivissä määritellään yhteiset vähimmäisnormit, joita kaikki jäsenvaltiot noudattavat ja joissa otetaan huomioon muun muassa ympäristönsuojelu – seuraa, ettei direktiivillä yhdenmukaisteta täysin ja tyhjentävästi kaikkia sen soveltamisalaan kuuluvia näkökohtia.

51. Direktiiviin ei miltään osin sisälly yksityiskohtaisia sääntöjä tukitoimenpiteiden soveltamisesta julkisen palvelun tarjoajiin jäsenvaltioissa. Päätelen tästä, että niin kauan kuin jäsenvaltiot noudattavat yleisiä periaatteita, kuten syrjintäkiellon ja avoimuuden periaatteita, jäsenvaltioilla on jonkin verran harkinnanvaraa.

52. Lisäksi unionin tuomioistuin on myös katsonut direktiivin 2009/72 edeltäjän¹² osalta, että jäsenvaltioilla on oikeus päättää palvelujensa laajuudesta ja organisoinnista yleisen taloudellisen edun nimissä. Ne voivat ottaa huomioon erityisesti kansallisen politiikkansa tavoitteet.¹³

53. Siitä syystä ehdotan toiseen kysymykseen vastattavaksi seuraavasti: direktiivin 2009/72 3 artiklan 2 ja 6 kohta eivät ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa mahdollistetaan se, että julkisen palvelun korvauksen maksaminen tuottajille keskeytetään perusteilla, jotka eivät suoraan liity uusiutuvista lähteistä peräisin olevan sähkön tuottajien toimintaan vaan jotka liittyvät tuottajaan etuyhteydessä olevien henkilöiden toimintaan, siitä huolimatta, että tuottajat täyttävät kaikki sopimusveloitteet niiltä sähköä ostavia yhtiöitä kohtaan.

12 Sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä 26.6.2003 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/54/EY (EYVL L 176, 15.7.2003, s. 37).

13 Ks. tuomio 21.12.2011, ENEL, C-242/10, EU:C:2011:861, 50 kohta.

Kolmas kysymys

54. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen kolmas kysymys koskee sitä, edellytetäänkö direktiivin 2009/72 3 artiklan 15 kohdassa, että Liettuan tasavalta ilmoittaa komissiolle siitä, että kansallisen lakiin sisällytetään mahdollisuus julkisen palvelun tarjoajia suosivan tukitoimenpiteen maksatuksen keskeyttämiseen.

55. Direktiivin 2009/72 3 artiklan 15 alakohdassa edellytetään, että jäsenvaltiot ilmoittavat komissiolle kaikki yleispalvelun sekä julkisen palvelun velvoitteiden täyttämiseksi hyväksytyt toimenpiteet, ympäristönsuojelu mukaan luettuna, riippumatta siitä, edellyttävätkö tällaiset toimenpiteet poikkeamista direktiivin säännöksistä. Niiden on myös ilmoitettava komissiolle kahden vuoden välein kaikista tällaisista toimenpiteistä koskevista muutoksista, jälleen riippumatta siitä, edellyttävätkö ne poikkeamista direktiivin säännöksistä.

56. En pysty hahmottamaan, miten maksujärjestelyjen muuttaminen ja keskeyttäminen voisivat muodostaa julkisen palvelun veloitteen *täyttämiseksi* hyväksytyin toimenpitein direktiivin 2009/72 3 artiklan 15 alakohdassa tarkoitettussa merkityksessä.

57. Ehdotan siis vastattavaksi kolmanteen kysymykseen siten, että direktiivin 2009/72 3 artiklan 15 alakohdassa ei edellytetä jäsenvaltion ilmoittavan komissiolle siitä, että kansalliseen lakiin sisällytetään mahdollisuus julkisen palvelun tarjoajia suosivan tukitoimenpiteen maksatuksen keskeyttämiseen.

Neljäs kysymys

58. Neljännellä kysymyksellä ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pyrkii ensisijaisesti varmistamaan, toimiiko jäsenvaltio direktiivin 2009/72 täytäntöönpanon tavoitteiden ja unionin oikeuden yleisten periaatteiden (oikeusvarmuus, luottamuksensuoja, oikeasuhteisuus, avoimuus ja syrjimättömyys) vastaisesti, kun jäsenvaltio säättää kansallisessa lainsäädännössä julkisen edun mukaisten palvelun tarjoajille maksettavan korvauksen rajoittamista koskevista perusteista, säännöistä ja mekanismeista.

59. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen toimittamien tietojen perusteella en voi arvioida, missä määrin edellä mainittuja unionin oikeuden yleisiä periaatteita mahdollisesti loukataan.

60. Sitä paitsi asiaa on merkityksellisiltä osin jo käsitelty osioissa, jotka koskevat tutkittavaksi ottamista ja toista kysymystä. Jos oletettaisiin, että asian kohde kuuluu direktiivin 2009/72 soveltamisalaan, ei olisi lainkaan tarpeen turvautua ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen mainitsemiin primaarioikeuden periaatteisiin.

Ratkaisuehdotus

61. Edellä esitettyjen näkökohtien perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Vilniaus miesto apylinkės teismas -tuomioistuimen kysymyksiin seuraavasti:

Vilniaus miesto apylinkės teismas -tuomioistuimen 11.4.2017 esittämä ennakkoratkaisupyyntö on jätettävä tutkimatta.